

BIRO BEOGRAD/ RENA RÄDLE I VLADAN JEREMIĆ

- Nije bit u „umjetničkome propitivanju“ socijalne nepravde, nego u konstruktivnom angažmanu i mobilizaciji različitih sredstava kako bismo prepoznali potencijal za emancipaciju, kako bismo zajedničkim učenjem i uzajamnim slušanjem shvatili i promijenili okolnosti u kojima živimo. U onome trenutku kad umjetnica počne djelovati na društvenome polju, ona postaje politička aktivistica, odgovorna za posljedice svojih djela. Društveno angažirana umjetnost proizašla je iz socijalnih borbi, a to se zbiva i dalje. Ona prelazi u političko djelovanje i s tom svrhom razvija različite tehnike: javno zauzimanje stava i argumentaciju, agitaciju, obrazovanje, provokaciju, kolektivne oblike organizacije i komunikacije, solidarno djelovanje, direktnu intervenciju. Biro Beograd/Rena Rädle i Vladan Jeremić svojim aktivističkim angažmanom već godinama sudjeluju u borbi Roma i romskih zajednica protiv svakodnevno prisutne *anticiganske* klime, klasnoga rasizma, stigmatizacije, protjerivanja i deportacije Roma u Europi.

FOTOGRAFIJE:

Na autobusnom kolodvoru u Zagrebu po završetku simpozija, 15. 5. 2010.

- Prosvjed protiv deportacije Roma iz Francuske pred Veleposlanstvom Republike Francuske u Beogradu 4. rujna 2010. romasolidaritymovement.wordpress.com

- Ivan Basso, digitalni tisak iz serije Self-Positions, Pariz 2009.

Ivan Basso je ove fotografije mladih koji žive i rade na ulicama Pariza izradio u suradnji s organizacijom „Hors la rue“ koja skrbi o maloljetnicima s ulice. Projekt Biroa Beograd.

- <http://modukit.com/raedle-jeremic/>
www.birobeograd.info

KOLEKTIV RADIKALNOG OBRAZOVANJA: POLITIKA, UMJETNOST I OBRAZOVANJE U KRETANJU

- *Workers' Inquiry* je istraživački proces koji uključuje individualne i kolektivne „prijevode“ Marxova „Upitnika za radnike“. Njegova je svrha ponuditi odgovore, ali i formulirati relevantna pitanja i stvoriti moguće saveze. Naša namjera nije potraga za kolektivnim identitetom, kao ni kategorizacija ili klasifikacija različitih vrsta radnika lišenih sigurnosti (od sezonskih radnika do samostalnih djelatnika koji su pridruženi nekom projektu). Mi nastojimo iznova razraditi tu nesigurnost i nesiguran rad kao unutrašnje konceptualno i organizacijsko oruđe za novonastalu subjektivnost na obzoru borbi i za reaproprijaciju općeg znanja i kreativnosti. Odnedavno sudjelujemo u zajedničkom istraživanju sa skupinom *Workers' Inquiry* pri ustanovi Centro de Estudios del MNCARS u Madridu, kao i u jednom istraživanju unutar specifičnog konteksta suvremenog „akademskog“ kapitalizma u Sloveniji.

- <http://radical.temp.si>

URED TRAF0.K

- Ured trafo.K osmišljava istraživačke projekte i projekte medijacije na granici obrazovanja i proizvodnje znanja. U to se ubrajaju projekti s medijima i mladima, umjetničke intervencije, znanstvene studije i projekti u javnosti, kao i koncepti, programi, radionice, usavršavanje i savjetovanje namijenjeno muzejima i organiziranju izložbi. U svojim projektima povezujemo strategije suvremene umjetnosti s društveno relevantnim temama. Praktičnim oblicima suradnje želimo pokrenuti komunikativne procese, predstaviti medijalne i institucionalne strukture i senzibilizirati javni interes za protupriče i protuslike. Naša sadržajna težišta nalaze se u području suvremene umjetnosti, feminizma, posredovanja znanosti i suvremene povijesti. Ured trafo.K čine Renate Höllwart, Elke Smodics-Kuscher i Nora Sternfeld.

FOTOGRAFIJE:

Buntovnice i buntovnici!
Slušati priče u autobusu. Projekt Linz – kulturna prijestolnica Europe, snimio Mario Lang

- Flic Flac*

Feministički materijali za strukovne škole, snimila Evi Scheller

- Wild Translation

Sudjelovanje u izložbi „Utopija i svakodnevnost. Između umjetnosti i pedagogije“, Centar za suvremenu umjetnost, Ženeva

- www.trafo-k.at

MARIJA MOJCA PUNGERČAR

- SOCIALDRESS (od 2006.)

Termin *social dress* označava odjevne predmete koji imaju funkciju povezivanja. Radionice projekta Socialdress šire spoznaje o pravljenju odjeće i osvještavaju utjecaj globalizacije na lokalnu tekstilnu industriju i zanatska umijeća koja izumiru. U sklopu radionice prave se duhoviti, funkcionalni i jednostavni odjevni predmeti. Važan aspekt je razmjena priča i iskustava. Na taj način stvaramo i populariziramo *Socialdress* kao brend. Odjeća *Socialdress* ne može se kupiti u trgovinama, može se samo napraviti.

- FOTOGRAFIJE: Arhiv Socialdress

- www.socialdress.net
www.mojca.info

ECK_İK BÜRO

- ured eck_ik za rad s umjetnošću | Constanze Eckert & Anna Zosik Rad s umjetnošću
Nazivamo same sebe radnicama u kulturi, a pod tim pojmom podrazumijevamo različite uloge i aktivnosti u rubnim područjima umjetnosti i obrazovanja. U naš djelokrug spadaju:
- participacijski umjetnički projekti,
- projekti medijacije umjetnosti u različitim kontekstima,
- kustoski rad na umjetničkim i obrazovnim projektima umrežavanja,

- razvijanje, savjetovanje i praćenje projekata kulturno-prosvjetnog rada,
 - stručno usavršavanje i savjetovanje namijenjeno umjetničkim i obrazovnim ustanovama,
 - umjetničko-znanstveno istraživanje, promišljanje i evaluacija.
 Sadržajna su težišta našega rada kritičko-umjetnička medijacija umjetnosti, umjetnost i komunikacija, suvremena povijest, sjecište umjetnosti i obrazovanja, a mediji crtež, film, fotografija i prostorne instalacije.
 -
Zeitgarten, projekt za Mach-Mit-Museum, Aurich, 2010
 -
Projekti medijacije umjetnosti za Städtische Galerie Nordhorn, 2010
 -
Radionica mišljenja, u sklopu izložbe Hannah-Arendt-Denkraum, Berlin, 2006
 -
 www.eckik.org
 -

MARIJAN CRTALIĆ

-
 Nevidljivi Sisak (Fenomen Željezara) umjetničko istraživački projekt (arhivski materijali, fotografije, video, instalacije) Željezaru Sisak i pripadajuće joj radničko naselje Caprag doživljam kao arheološki park i otvorenu galeriju u kojoj industrijski organizmi, pogotovo oni izumirući u željezarskim halama, kao i njihovi kulturno-proizvodni produkti integrirani u javne površine, asociraju na nekadašnju razvijenu i kompleksnu civilizaciju čije simbole utkane u „jezik“ apstraktnih skulptura suvremeni žitelji Siska više ne mogu razumjeti te tako (ne)svjesno sudjeluju u njihovu potiskivanju i uništenju, odnosno zamjeni za razumljiv im suvremeni „jezik“ tržišta.
 Naime, željezarski fenomen socijalizacije radnika i njihovih obitelji obuhvaćao je, osim stambenog i obrazovnog zbrinjavanja i sportsko-rekreacijskih aktivnosti, i iznimno bogatu kulturnu produkciju. Modernistička kulturna baština (mahom skulpture) nastala suradnjom radnika i umjetnika u željezarskim likovnim kolonijama (1971.–1990.) i njihov kontekst nepoznati su današnjoj javnosti i struci.
 Osnovna svrha mog projekta je prenamjena nekadašnjeg proizvodnog i

životnog prostora iz propale privredne u kulturnu funkciju. Početna faza je rehabilitacija politički i kulturno zatomljene umjetničke građe i povijesti njenog nastanka.

-
<http://marijancrtalic.blogspot.com>
 -

ANA BILANKOV

-
 Kako je kad umjetnica koja se bavi vlastitom umjetničkom produkcijom, koja nije nužno vezana uz participaciju, radi na području medijacije umjetnosti? Koja je motivacija potiče na takav korak i kako povezuje različite uloge i identitete? Na koji način rješava unutarnje i vanjske konflikte koji je prate u obje uloge i u često nejasnim prijelazima? Kako prepoznati simptome nestanka (te iste) umjetnice i pojavljivanje hibrida poput 'serviserke informacija' ili 'kreativne hostese' u umjetničkom sistemu? Da li je bolje biti neplaćena umjetnica ili potplaćena medijatorica umjetnosti? I zašto uopće biti ne- ili pod-plaćen? (Pitanja su izvedena iz predavanja Ane Bilankov „Umjetnički identitet između individualne umjetničke produkcije i medijacije umjetnosti”, ili: „O dijalektici nastanka, nestanka i postanka umjetnice”, simpozij „Imperativ sudjelovanja”, MSU Zagreb, 13.–15. 5. 2010.)

-
 www.anabilankov.com
 -

KONTRAAKCIJA

-
 Udruga mladih muzeologa Kontraakcija Muzej Kvarta
 Projekt Muzej Kvarta nastao je kao direktna posljedica potrebe za istraživanjem i razumijevanjem identiteta lokalnih zajednica unutar društveno-urbanističke specifičnosti novozagrebačkih kvartova. Identitet, proizašao iz baštine, temelj je društvenog i kulturnog, pa i gospodarskog razvoja neke zajednice te bi ga valjalo uključiti u živote stanovnika pojedinih kvartova preko nekog oblika socijalno-kulturnog djelovanja. Specifična socijalna situacija Novog Zagreba leži u njegovoj odsječenosti od centraliziranog društveno-kulturnog života grada, koja stvara osjećaj marginaliziranosti i drugorazrednosti bez stvarnog shvaćanja vlastite vrijednosti.

Nedostatak nekakvog kulturnog subjekta koji bi poticao komunikaciju stanovnika kvarta i aktivno uključivanje u istraživanje o povijesti i sadašnjosti zajednice nerijetko ima za posljedicu apatiju i nebrigu stanovnika prema vlastitoj okolini te stoga i stagnaciju razvoja zajednice na svim poljima. Suočavajući se s urbanističkim kaosom i profilerskim građevinarstvom koje oblikuje lice Zagreba, osobito u posljednjih petnaestak godina, danas je sveprisutna revalorizacija nekad odbacivanog modernističkog principa. Pokušaji da se unutar tridesetak godina izgradnje Novog Zagreba svaki sljedeći kvart uzdigne svojom sveobuhvatnom promišljenošću iznad onog prethodnog predstavlja danas potpuno zaboravljeni princip urbanističkog i socijalnog planiranja. Preuzimajući upravo to kao jedan od mogućih temelja specifičnog novozagrebačkog identiteta, projekt *Muzej Kvarta* nastoji kao društveno-kulturni forum potaknuti stanovnike Novog Zagreba na aktivnu participaciju u životu svoje zajednice, povećanje društveno-kulturne svijesti i spoznaju o vlastitoj vrijednosti unutar šire slike grada.

-
 www.kontraakcija.hr
 -

URBANFESTIVAL

-
 UrbanFestival – međunarodni festival umjetnosti u javnom prostoru
 Što je 'suvremeno' u suvremenoj umjetnosti?
 Što je 'javno' u umjetnosti u javnom prostoru?
 Kamo krenuti da bismo došli u 'javni' prostor?
 Participacija ili interakcija? O čemu govorimo kad kažemo participacija?
 Koje su mogućnosti umjetničkih praksi u društvenom kontekstu, u kontekstu „umjetnosti nakon društva“?
 Komu zapravo pripada gradski prostor?
 Tko njime dominira? Kako ga učiniti zajedničkim?

 - Širiti područje djelovanja izvan zaštićenih umjetničkih institucija i proizvoditi javne prostore konfrontacijama i antagonizmima.
 - U ozračju revijalne reprezentacijske festivalske kulture djelovati kao platforma za razvoj urbanih taktika, mjesto umjetničkog eksperimenta, struktura koja intervenira u neposredni kontekst.

- Eksperimentirati s formama, iznalaziti nove modele samoorganizacije i ulančavati ih s urbanim pokretima.
- Strategija malih uboda, miniantagonizama, „politika malih gesti”.

- Poimanje grada kao prostora koji postoji neovisno o objektima i praksama koje su u njega ugrađene, kao mjesta koje regulira naše svakodnevne prakse, grada kao izraza i sredstva surovog interesa kapitala zamijeniti političkim poimanjem grada – grada kao mjesta koje uvijek i nanovo proizvode prakse njegovih građana.

heterotopije

protuprostori prostora

Pozivamo umjetnike na ‘gouvernementalističko’ istraživanje grada koje se sastoji u razotkrivanju internih granica, antagonizama i trenja, u demaskiranju nevidljivih mehanizama sile.

FOTOFRAFIJE:

Cargo Sofija–Zagreb, predstava, 2006.

-

Promijenimo stvarnost. Preimenovanje ulica, urbana intervencija, 2006.

-

Radio Mamutica, piratska radiostanica, 2006.

-

Komadanje Zagreba, radionica, 2003.

-

Kravljji prosvjed, urbana intervencija, 2009.

-

<http://www.urbanfestival.hr>

-

SONJA VUK

-

Staro za novo je umjetnički projekt realiziran 2008. i 2009. godine u suradnji s Muzejom suvremene umjetnosti i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje. Korisnici projekta bili su dugotrajno nezaposleni mladi iz Novog Zagreba, a primarna je svrha – umiješati se u preraspodjelu sredstava, organizaciju i djelovanje institucija te potaknuti na akciju one koji imaju stvarnu moć promjene. U osmišljavanju i nuđenju programa od 12 radionica u sociološkom istraživanju namjera je bila osvijestiti potrebu za daljnjom edukacijom, dokazati da je moguće naučiti preuzimanje kontrole u

vlastitom životu, formuliranje jasnijih životnih ciljeva, optimističnijeg stava prema sebi i okolini te potaknuti želju za promjenom i preuzimanjem odgovornosti.

-

MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, BELGRADE

-

Museum of Contemporary Art, Belgrade

Educational programme for school children

Museum collections as resources in the classroom environment (seminar for elementary and secondary school teachers)

Artist creativity is a privilege of contemporary society rather than a general attitude towards the solution of problems in any field of human activity.

Author: Vesna Milić

Graphic design: Andrej Dolinka

-

www.msub.org.rs

-

NICOLE HEWITT

-

Odsjek za animirani film i nove medije, Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

-

Svake godine studenti Odsjeka za animirani film i nove medije sudjeluju u projektu Vizura Aperta Momjan. Kao još jedna od mutacija našega pedagoškoga kolektivnog organizma transplantiramo se u jedno drugo tkivo, u zajednicu koja svake godine apsorbira određeni broj vanjskih elemenata u obliku gostujućih umjetnika, grupa, teoretičara, urbanista, i dopušta da se stvori privremena zajednica translokalnog stanovništva. U Momjanu se naše već porodne uloge, kao profesori – studenti – kuratori – umjetnici – prijatelji, dalje razgrađuju a naši se znatiželjni pipci još više izvrcu iz već neoštne slike Institucije u još neoštiju sliku zajednice. Naše djelovanje u Momjanu je nemotivirano – mislim na ničim izazvanim kreativnim činovima, činovima izazvanim čistom željom za razlikom, željom za interakcijom, željom za integracijom u kojoj nemamo unaprijed poznate

pozicije niti sadržaje, nego se potencijalni kreativni činovi generiraju iz samog projekta – odnosno iz jedinstvenog odnosa sa zajednicom u Momjanu.

-

www.ozafin.alu.hr

-

MARTIN KRENN

-

Preoblikovanje spomenika Karlu Luegeru u spomen-obilježje protiv antisemitizma i rasizma

U okviru kolegija „Protiv zaborava“ koji sam 2009. godine ponudio Odsjeku za umjetnost i komunikativne prakse Sveučilišta za primijenjenu umjetnost u Beču seminarska je skupina osmislila projekt kojemu je svrha spomenik Karlu Luegeru pretvoriti u spomen-obilježje protiv antisemitizma i rasizma. Projekt je započeo međunarodnim javnim pozivom za slanje prijedloga i idejnih rješenja.

Spomenik Karlu Luegeru u Beču svjesno je odabran kao mjesto radnje.

Lueger je u razdoblju između 1897. i 1910. godine bio gradonačelnik Beča, a smatra ga se prvim europskim političarom koji je dobio izbore uz pomoć antisemitske i rasističke propagande.

Seminarska je skupina za svoj projekt uspjela dobiti širu medijsku pozornost, kako u Austriji tako i u inozemstvu. Do isteka roka, 31. ožujka, pristiglo je 220 prijedloga. Međunarodno stručno povjerenstvo odabralo je u travnju 2010. godine projekt „Ukrivo“ umjetnika Klemensa Wihlidal. Njegovo se rješenje sastoji u tome da se kip i jedan dio postolja ukose za 3.5 stupnja na desnu stranu.

Usljedili su dugotrajni pregovori s poglavarstvom grada Beča. Naposljetku je Grad odbio realizaciju nagrađenoga rješenja s obrazloženjem da bi se radilo o trajnom zahvatu koji bi ugrozio spomeničku baštinu.

Kako bi se ideju o prenamjeni spomenika ipak provelo u djelo, potrebno je nastaviti s kampanjom političkoga uvjeravanja. Aura nevinosti i bezazlenosti kojom je spomenik dosad zračio u svakom je slučaju već trajno narušena javnim pozivom i diskusijom koju je on pokrenuo.

Članovi radne/seminarske skupine su: Ruben Demus, Lukas Frankenberger, Jakob Glasner, Jasmina Hirschl, Veronika Kocher, Alexander Korab, Ursula Malina-Gerum, Lilly Panholzer i Georg Wolf.

ILUSTRACIJE:

Rješenje Klemensa Wihlidala.

Prenamjena spomenika izvedena je prema fotografiji Andreasa Praefckea

-

Plakat javnoga poziva

-

Sva rješenja pristigla na javni poziv, kao i informacije o projektu, možete naći na: www.luegerplatz.com

-